

การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Self-Development According to the Threefold Training for 3rd
Year Students Buddhist Major at Roiet Buddhist College
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

นางสาวแวว ประสานสอน, พระวิเทศพรหมคุณ, รศ.ดร., ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

Ms. Weaw Prasansorn, , Phra Widesbrommakun, Assoc. Prof. Dr, Asst. Prof. Dr. Niwes Wongsuwan

นิสิตพุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: Prasansorn@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 1 มีนาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 เมษายน 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 10 พฤษภาคม 2564

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่องนี้ ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม อายุ และการศึกษาทางธรรม ดังนี้ อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 20 – 23 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 การศึกษาทางธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาทางธรรม นักรธรรมเอก จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 2. ระดับการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.161) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 ด้านศีลสิกขา อยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.349) รองลงมา คือ ด้านสมาธิสิกขา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.268) และด้านปัญญาสิกขา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.350) 3. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปได้ว่า (1) ควรสอนให้นักศึกษานับปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา มากกว่าสอนในตำรา (2) ควรจัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนให้เน้นเข้าใจง่ายแก่นักศึกษา (3) ควรมีการจัดกิจกรรมพื้นฐานในการใช้ชีวิตเป็นการฝึกให้นิสิตแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ (4) ควรใช้การอภิปราย วิเคราะห์ สถานการณ์ตัวอย่างเข้ามาช่วย

เพิ่มเติมจากการเรียนในตำราเรียน เพื่อให้หนังสือเข้าใจง่าย และ (5) ควรมีภาพประกอบเพื่อให้หนังสือสามารถเข้าใจและสามารถสนใจในตำราเรียนที่ใช้

คำสำคัญ : การพัฒนา, หลักสูตรศึกษา, วิชาพระพุทธศาสนา

Abstract

This research was Result had found that 1. The result annualize from general data of answers classify by age and Dhamma revel studies as namely. Age from almost answers were 20-23 number 30 persons had average at 60.00. Dhamma revel studies from almost answers had the 3rd standard Dhamma number 30 persons had average at 60.00. 2. The revel of self-development according to the Threefold Training of 3rd Students Buddhist Major at Roi-Et Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya. By overview was high revel ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.161) then when consider each part had found that the revel of self-development according to the Threefold Training of 3rd Students for precept was high revel as average ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.34), then next was meditation part as average ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.268) then for wisdom part lessees as average ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.350), 3. The suggestion for self-development according to the Threefold Training of 3rd Students Buddhist Major at Roi-Et Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya. Conclude that. (1) The teaching should emphasized according to the Threefold Training more than in book. (2) They should do easy curriculum for students. (3) They should have basic activity for students practice to resolve problems for everyday life. (4) They should use discussion annualize case study to help and combine learning to make easy for them. (5) They should have the illustration to make students understand and interesting more than using book.

Keyword: Development, Threefold Training, Buddhist Major

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาตนตามแนวพุทธศาสนา จุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือเริ่มจากการพัฒนา “ตนเอง” ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของสังคม การพัฒนาตน ตามแนวพุทธศาสนา ได้มีการวิเคราะห์พฤติกรรม (การกระทำของคน) คือ พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดทุกข์ เกิดจากการไม่รู้หรือวิชาตมหา เช่น ความโลภอยากได้ของคนอื่นเกิดการลักขโมย เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดทุกข์ พฤติกรรมสลายทุกข์ (การแก้ปัญหา) เมื่อคนเราเกิดความทุกข์จะก่อให้เกิดพฤติกรรมในการแก้ปัญหาคือสร้างปัญญา และฉันทะ เพื่อให้เกิดการศึกษา รู้วิธีการในการแก้ปัญหาจากพฤติกรรมดังกล่าว

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เน้นนำคุณธรรมจริยธรรมตามหลักคำสอน ในทางพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพจิตมนุษย์ สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่ามนุษย์จะใช้เวลาในปัจจุบันให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองได้มากน้อยเพียงใด พระพุทธศาสนาไม่ได้คำนึงถึงอนาคตมากนัก แต่กล่าวย้ำให้ความสำคัญกับปัจจุบันเป็นกรณีพิเศษ เพราะอนาคตเป็นสิ่งที่ยังมาไม่ถึง จึงเน้นในเรื่องการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ที่จะได้รับทำประโยชน์ได้เต็มความสามารถในปัจจุบัน ทั้งยังไม่ส่งเสริมให้อดีตอันเป็นสิ่งที่ล่วงไปแล้วเข้ามา มีอิทธิพลครอบงำจิตใจคน จนทำอะไรไม่ได้ เลยในปัจจุบัน (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2558 : 45-46)

การที่คำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏหลักฐานในพระไตรปิฎกเน้นความสำคัญของจริยธรรมก็เพราะพระพุทธศาสนาพิจารณาเห็นว่า “จริยธรรม” มีประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนแต่ละคน ไม่มีดวงจิตที่สูงส่งขึ้น “โดยข้อเท็จจริงคนในสังคมส่วนใหญ่มักจะถูกครอบงำด้วยอำนาจการพัฒนาสังคมให้มีความสุข ซึ่งโดยข้อเท็จจริง คนในสังคมส่วนใหญ่มักจะถูกครอบงำด้วยอำนาจความรู้สึกฝ่ายต่ำ อันเกิดจากอิทธิพลของกิเลสตัณหาที่เข้าครอบงำจิตใจ (อง. ฉก. (ไทย) 22/377/494.)

เรารู้ความจริงของชีวิตว่า “ชีวิตทุกชีวิตต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จะอยู่แต่เพียงลำพังย่อมไม่ได้ ทั้งยังพิจารณาเห็นว่าทุกชีวิตล้วนมีความถูกต้องเข้าครอบงำอยู่ด้วยกันทั้งสิ้น การที่พระพุทธศาสนาถือว่าเมตตา กรุณา เป็นผลมาจากความรู้” (ที.ม. (ไทย) 10/184/225.) ทำให้คำสอนในเรื่องเมตตา กรุณา เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาจริยธรรม พระภิกษุรูปใดประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีก็จะได้รับการชมเชย ยกย่องให้เป็นเอตทัคคะจากพระพุทธองค์ในเรื่องนั้น ๆ การประพฤติตนเป็นแบบอย่างของความประพฤติที่ดีงามเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะสาธุชนโดยทั่วไปมักจะยึดถือพระสงฆ์เป็นแบบอย่างของความประพฤติที่ดีงาม เนื่องจากเชื่อว่าเป็นสาวกของพระพุทธเจ้าที่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นหลักในการดำรงชีวิต จะต้องมีความประพฤติที่ถูกต้องดีงามผิดแปลกไปจากคนธรรมดาสามัญโดยทั่วไป

ดังนั้น จากประเด็นความสำคัญของปัญหาข้างต้นผู้ศึกษาได้เล็งเห็นปัญหาดังกล่าวจึงต้องการทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียน โรงเรียน และเพื่อการวางแผนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขา ก่อนและหลังเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนะผลสัมฤทธิ์การพัฒนาดนตามหลักไตรสิกขา ก่อนและหลังเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยแบบคุณภาพ (Qualities Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร

2.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 50 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับตัวแปรต้น ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ และการแปรความหมายค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) (สุวริย์ ศิริโกคาภิรมย์, 2546 : 139-140) มี 5 ระดับ จำนวน 50 ฉบับ/คน ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลเป็นความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพัฒนาดนตามหลักไตรสิกขา ก่อนและหลังเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามผลการวิจัย

ตอนที่ 4 ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาดนตามหลักไตรสิกขา ก่อนและหลังเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง ในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

4.2. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางคณิตศาสตร์

4.3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ระดับการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) และ การทดสอบค่าเอฟ (F-test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ประกอบ กรรณสูตร, 2542 : 108)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ และ การศึกษาทางธรรม ได้ดังนี้

1.1. ผลการวิจัย พบว่า อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 20 – 23 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา มีอายุ 23 ปีขึ้นไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 และผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยที่สุด มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00

1.2. ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาทางธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาทางธรรม นักรธรรมเอก จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา มีการศึกษานักรธรรมโท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีการศึกษาทางธรรมน้อยที่สุด คือนักรธรรมตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00

2. ผลเปรียบเทียบการวิจัย พบว่า ระดับการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.161) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

2.1. ด้านศีลสิกขา พบว่า การพัฒนาตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านศีลสิกขา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.678) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาตามหลัก

ไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช ในข้อ 1. เรื่องการพัฒนาตนตามหลักศีลสิกขาเป็นตัวอย่างที่ดีต่อนิสิต ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.678) รองลงมา คือ ข้อ 2. เรื่องการพัฒนาตนตามหลักธรรมศีลสิกขาเป็นหลักธรรมที่น่าสนใจ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.735) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 3. จากเรื่องการพัฒนาตนตามหลักศีลสิกขานิสิตได้รับประโยชน์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.776) และ ข้อ 5. สามารถนำหลักธรรมธรรมที่ได้จากเนื้อหาการพัฒนาตนตามหลักศีลสิกขา ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.802)

2.2. ด้านสมาธิสิกขา พบว่า การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านสมาธิสิกขา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.268) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในข้อ 1. การพัฒนาตนตามหลักธรรมสมาธิสิกขา นิสิตสามารถปฏิบัติตามได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.734) รองลงมา คือ ข้อ 2. เนื้อหาการพัฒนาตนตามหลักธรรมสมาธิสิกขา อ่านเข้าใจง่าย ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.763) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 3. ได้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมสมาธิสิกขา ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.890)

2.3. ด้านปัญญาสิกขา พบว่า การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัญญาสิกขา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.350) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในข้อ 2. นิสิตสามารถพัฒนาตนและฝึกฝนให้เกิดความเข้าใจ เห็นแจ้งตามความเป็นจริง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.823), รองลงมา คือ ข้อ 1. หลักธรรมปัญญาสิกขาช่วยในการพัฒนาตนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.814) และ ข้อ 5. นิสิตเข้าใจ ปัญญาสิกขา และนำไปปรับใช้ในการศึกษาของตนได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.789) ข้อส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อหลักธรรมปัญญาสิกขาสามารถพัฒนาปัญญาของนิสิตได้ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.864)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ และการศึกษาทางธรรม มีรายละเอียด

3.1. อายุ พบว่า พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน

มีความคิดเห็นการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไม่แตกต่างกัน ในทุกด้าน

3.2. การศึกษาทางธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน ในทุกด้าน

องค์ความรู้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษา เรื่อง การพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือ

1. ด้านศีลสิกขา เน้นการพัฒนาตนตามหลักศีลสิกขาเป็นตัวอย่างที่ดีต่อนิสิต เป็นหลักธรรมที่น่าสนใจ นิสิตได้รับประโยชน์จากการใช้คู่มือในการศึกษา และสามารถนำหลักธรรมที่ได้จากเนื้อหาการพัฒนาตนตามหลักศีลสิกขา ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน
2. ด้านสมาธิสิกขา เน้นการพัฒนาตนตามหลักธรรมสมาธิสิกขา นิสิตสามารถปฏิบัติตามเนื้อหาการพัฒนาตนตามหลักธรรมสมาธิสิกขา อ่านเข้าใจง่าย ได้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมสมาธิสิกขา
3. ด้านปัญญาสิกขา นิสิตสามารถพัฒนาตนและฝึกฝนให้เกิดความเข้าใจ เห็นแจ้งตามความเป็นจริง ตามหลักธรรมปัญญาสิกขาช่วยในการพัฒนาตนได้อย่างยั่งยืน นิสิตเข้าใจ ปัญญาสิกขา และนำไปปรับใช้ในการศึกษาของตนได้ หลักธรรมปัญญาสิกขาสามารถพัฒนาปัญญาของนิสิตได้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สถานศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่า และประโยชน์วิชาพระพุทธศาสนา ควรจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนาเน้นเรื่องกรรม ให้นักเรียนรู้จักการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว การทำวิจัยด้านการพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาของนิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

การสอนไตรสิกขาเป็นรูปแบบการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีการสำรวมกาย วาจา ใจ มีศีล สมาธิ ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนและเกิดปัญญาได้ต่อเนื่องเมื่อจิตใจสงบ ทำให้เกิดการเรียนรู้แจ้ง จากผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาได้

3. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1. ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการนำการสอนแบบไตรสิกขาไปใช้กับวิธีอื่น ๆ ด้วย
- 3.2. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของพุทธวิธีการสอนอื่น ๆ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 3.3. ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ โดยใช้การสอนแบบไตรสิกขาในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง (References)

- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2558). *พัฒนาคน*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- สุวรีย์ ศิริโคคาภิรมย์. (2546). *การวิจัยทางการศึกษา*. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- ประกอบ กรรณสูตร. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาคารพิมพ์.
